

Stab for Ledelse, Udvikling og
HR
Ledelsessekretariatet

5. marts 2021
Sagsid.: 330-2020-155520

Kontaktperson:
Lisa Premsgård

Notat om forvaltningens betjening af byrådsmedlemmerne

Ledelsessekretariatet er blevet bedt om at udarbejde et notat om mulighederne jf. lovgivningen for forvaltningens bistand til byrådsmedlemmer.

I første del af notatet gennemgås praksis, som det foregår i dag i Slagelse kommune, samt nogle forslag til forbedringer, der skal sikre at ressource-trækket på forvaltningen ikke bliver for tungt. I den sidste del af notatet gennemgås forvaltningens betjening af byrådet generet ud fra et styrelses-retligt perspektiv.

Hvordan er praksis i dag?

I det følgende defineres de forskellige former for bistand, som forvaltningen kan yde medlemmerne af byrådet. Der er tale om:

- Hyldevarer, som betegner allerede eksisterende materiale, som forvaltningen tidligere har udarbejdet eller har indhentet til brug for udvalget. Der er f.eks. tale om notater, redegørelser og rapporter, som forvaltningen allerede er i besiddelse af.
- Bestillinger, som betegner materiale, notater, redegørelser, der skal udarbejdes af forvaltningen. Her er der typisk tale om ny viden eller sammenstilling af kendt stof på en ny måde.
- Faktuelle oplysninger, som betegner fakta-ark, statistikker m.v.

I forbindelse med udvalgsmøder opleves det generelt, at forvaltningen anmodes om bistand i form af bestillinger og faktuelle oplysninger på månedsbasis. I sjældnere tilfælde anmoder udvalgene om bistand i form af hyldevarer, pressemeddelelser og teknisk bistand. Anmodningerne sker på møderne og uden for møderne. Der er enkelte udvalg, som anmoder om bestillinger og hyldevarer på ugentlig basis. Ofte bliver initiativet til disse anmodninger taget på selve udvalgsmødet, men det sker også, at anmodninger forekommer uden for møderne. Derudover er der tilfælde, hvor enkelte byrådsmedlemmer anmoder forvaltningen direkte om bestillinger, hyldevarer og svar på kommunalfaglige og juridiske spørgsmål, og som de ifølge praksis får svar på.

Der er altså en relativ varieret fordeling af den måde de forskellige fagudvalg og byrådsmedlemmer benytter sig af forvaltningens bistand. Som det ser ud nu, kan der i perioder være situationer, hvor arbejdspresset ikke balancerer hensigtsmæssigt for forvaltningen. Under forudsætning af, at forvaltningen er bundet af den praksis, efter hvilken man har understøttet byrådet tidligere, og at alle kommunalbestyrelsesmedlemmer skal have lige mulighed for at få den samme mængde bistand, kan forvaltningen risikere at arbejdspresset bliver for tungt.

Forslag til mulige retningslinjer

Forvaltningen foreslår, at byrådet fastsætter retningslinjer for proces, indhold og omfang af forvaltningens bistand af udvalg og kommunalbestyrelsesmedlemmer. Den generelle sagsindsigt i henhold til styrelseslovens § 9 i eksisterende materiale (hyldevarer) er fortsat udgangspunkt for indsigt.

Det foreslås, at der den 1. april 2021 indføres følgende retningslinjer:

Bestillinger

Det foreslås, at beslutningen om at iværksætte bestillinger skal ske via et fagudvalg. Det skyldes, at arbejdet med at udarbejde nyt materiale er mere omfattende og ressourcekrævende end f.eks. hyldevarer. Det foreslås også, at en bestilling skal rettes til chefen for det relevante fagområde. Materialet sendes herefter til hele fagudvalget.

Hyldevarer og faktuelle oplysninger

Det foreslås, at anmodninger om hyldevarer og faktuelle oplysninger rekvireres via det enkelte fagudvalg. Anmodningen herom skal rettes til den udvalgsansvarlige eller udvalgsformanden. Denne vurderer herefter om anmodningen angår materiale, som forvaltningen er i besiddelse af, eller om der er tale om en egentlig anmodning om udarbejde af nyt materiale.

Svar til hele fagudvalget

Det foreslås, at i alle tilfælde, når et byrådsmedlem stiller et spørgsmål til forvaltningen vedr. et fagområde, så sendes svaret til hele fagudvalget. På den måde sikres, at der er gennemsigtighed i forhold til den viden som politikerne kommer i besiddelse ved besvarelsen af et spørgsmål.

Virtuelle månedlige fagfora

Det foreslås, at der på månedsbasis indenfor hvert fagudvalgs område oprettes et møde på webex, hvor interesserede byrådsmedlemmer i en time kan stille spørgsmål til kommunens fagpersonale inden for dennes fagområde. Mødet skal være åbent for alle og der vil ikke blive taget referat. Der kan ikke på mødes afgives bestillinger eller anmodes om yderligere oplysninger.

Formålet er at "tage brodden af" eventuelle spørgsmål, som byrådspolitikerne kunne have til et givent emne og om muligt kvalificere eventuelle spørgsmål, som fagudvalgsmedlemmet ønsker at stille skriftligt via udvalget.

Forvaltningens betjening af byrådets medlemmer

Der står ikke noget i styrelsesloven om, hvilke opgaver forvaltningen har og hvem forvaltningen skal betjene. Men forvaltningen afleder sin kompetence fra byrådet, økonomiudvalget, de stående udvalg samt borgmesteren og udvalgsformændene for så vidt angår de kompetencer, som de er tillagt. Det vil sige, at de organer, som forvaltningen som udgangspunkt skal betjene, er de organer, der er tillagt beføjelser i kommunen. Hertil kommer de enkelte medlemmer, når de udfører hverv, som de er udpeget af kommunalbestyrelse eller udvalg til at varetage på kommunens vegne.

Forvaltningens opgave er at betjene disse nævnte organer med henblik på, at kommunen skal fungere som en myndighed, så kommunen kan træffe de nødvendige forberedende og opfølgende beslutninger og udføre de faktiske opgaver, som dette kræver. Der er altså tale om, at forvaltningen i sin betjening skal understøtte kommunens funktioner, herunder også udførelsen af trufne kommunale beslutninger.

Forvaltningen er underlagt en række retlige krav ved udførelsen af betjeningen af de kommunalpolitiske organer. Disse krav følger bl.a. af forvaltningsretten og offentligretlige regler og af den kommunale styrelseslovs afgrænsning af de kompetencer, som de enkelte kommunalpolitiske organer er tillagt.

Om forvaltningens betjening af borgmesteren

Borgmesteren har i forhold til de øvrige medlemmer af byrådet en særstilling, fordi borgmesteren er formand for byrådet og økonomiudvalget og fordi borgmesteren er den øverste daglige leder af forvaltningen. Herudover er det almindeligt forudsat, at borgmesteren repræsenterer kommunen udadtil. I sine funktioner som formand for byrådet og økonomiudvalget har borgmesteren krav på forvaltningens betjening. Det kan ikke udtømmende angives, hvilke opgaver forvaltningen skal bistå borgmesteren med, da dette ligesom ved betjening af de øvrige kommunalpolitiske organer kan omfatte udførelsen af mange forskellige opgaver og funktioner.

Som eksempler på denne betjening kan eksempelvis nævnes udarbejdelse af talepapirer, baggrundsmateriale og beredskaber. Det afhænger af, hvilken af borgmesterens funktioner, som forvaltningen skal bistå med.

Om forvaltningens betjening af udvalgsformænd

En udvalgsformand har inden for udvalgets sagsområde krav på forvaltningens betjening i sin funktion som den, der indkalder og leder udvalgets møder.

Det er sædvanligt, at udvalgsformanden repræsenterer kommunen udadtil i nogle sager inden for udvalgets område. Forvaltningen skal i disse tilfælde betjene formanden som kommunens repræsentant.

Bistand til byrådets medlemmer

Ud over forvaltningens forudsatte handleområde – at betjene de kompetente organer som beskrevet oven for – kan forvaltningen varetage andre opgaver, som den inden for lovgivningens rammer pålægges af byrådet. Dette kan omfatte bistand til byrådets medlemmer ud over hvad der følger af medlemmernes rettigheder.

Det er byrådet, der har kompetence til at træffe beslutninger vedr. medlemmernes forhold, og derfor er det alene byrådet der kan træffe beslutninger om og fastsætte retningslinjer om forvaltningens bistand til medlemmerne

Byrådet behøver ikke at have truffet en beslutning om at forvaltningen kan yde bistand til medlemmerne. Dette kan også følge af, at byrådet stiltiende har accepteret, at der er praksis for at yde bistand til medlemmerne.

Grænser for bistandens indhold

Forvaltningens bistand af byrådets medlemmer skal have relation til dennes kompetenceområde, dvs. sager som lovligt kan behandles af byrådet. Forvaltningen kan ikke bistå medlemmerne i deres egenskab af privatpersoner, i deres erhverv, i deres politiske virke eller i sager i øvrigt, der falder uden for byrådets kompetence. Det er dog ikke et krav, at den sag, der ønskes bistand til, aktuelt skal være under behandling i kommunen.

Grænser for bistandens omfang

Det er byrådet, som har kompetence til at træffe beslutning og fastsætte omfang og retningslinjer for forvaltningens bistand. Ud over at betjene de kompetente organer i kommunen kan forvaltningen varetage andre opgaver, som den inden for lovgivningens rammer pålægges af byrådet eller inden for udvalgets sagsområde af vedkommende udvalg. Denne bistand af byrådets medlemmer ligger ud over, hvad der følger af medlemmernes rettigheder efter styrelsesloven eller medlemmernes varetagelse af kommunale hverv.

Ligebehandling af byrådets medlemmer

Styrelsesloven forudsætter, at medlemmerne behandles lige med hensyn til bistand. Alle kommunalbestyrelsesmedlemmer skal have lige mulighed for at få den bistand, som enten følger af praksis i den enkelte kommune eller retningslinjer vedtaget af byrådet. Se mere nedenfor om praksis i Slagelse Kommune.

Byrådet kan altså fastsætte retningslinjer for, at der kun ydes bestemte former for bistand og/eller, at der kun ydes bistand i bestemte typer af sager, men alle medlemmer skal have lige mulighed for at få den samme type af bistand i de samme typer af sager.

Byrådsmedlemmernes mindretalsbeskyttelse.

Standsningsret – Styrelseslovens § 23

Et medlem af et udvalg kan standse udførelsen af en beslutning, som udvalget har truffet. Det gøres ved, at medlemmet på mødet til beslutningsprotokollen erklærer, at medlemmet ønsker sagen indbragt til afgørelse af byrådet. Dette er en vidtgående mindretalsbeskyttelsesregel, som fraviger det almindeligt gældende flertalsprincip. Reglen gælder alle beslutninger med undtagelse af beslutninger, der efter lovgivningen ikke kan indbringes for byrådet, og med undtagelse af processuelle beslutninger, som ikke har virkning udadtil. Det er en forudsætning for udøvelsen af standsningsretten, at medlemmet har været til stede under udvalgets behandling af den pågældende sag. Der er ikke krav om, at medlemmet har stemt imod beslutningen. Medlemmet behøver ikke at begrunde sin anvendelse af standsningsretten. Det skal dog klart angives – ved en erklæring til beslutningsprotokollen – at beslutningen ønskes indbragt for byrådet til afgørelse. Medlemmet kan indtil kommunalbestyrelsesmødet frafalde standsningsretten. Dette har den virkning, at udvalgets beslutning står ved magt.

Initiativret – Styrelseslovens § 11

Ethvert medlem af byrådet kan indbringe ethvert spørgsmål om kommunens anliggender for byrådet samt fremsætte forslag til beslutninger. Et medlem har således ret til at få en sag optaget på dagsordenen for et kommunalbestyrelsesmøde. Denne initiativret kan benyttes både med hensyn til sager, der aktuelt er under behandling i et udvalg eller i den kommunale administration, og med hensyn til andre sager. Der er dog den begrænsning i et medlems ret til at få en sag på dagsordenen, at et medlem normalt ikke kan kræve at få en sag optaget til fornyet behandling, når der én gang er truffet beslutning i den. i lov om kommunernes styrelse § 11, stk. 1.

Initiativret jf. udvalgenes forretningsorden § 3

I forbindelse med opstart af byrådsperioden 2018-2021 besluttede udvalgene i forbindelse med godkendelse af udvalgenes forretningsorden, at indføre en supplerende mulighed for at et udvalgsmedlem kan få en sag på et udvalgs dagsorden. Anmodningen om at få en sag på dagsordenen skal indgives skriftligt til udvalgsformanden senest 6 dage før et ordinært møde. Det er ikke en rettighed givet via styrelsesloven, men en mulighed, som udvalgsmedlemmerne har besluttet for den nuværende byrådsperiode.

Sagsindsigt – Styrelseslovens § 9

Ethvert medlem af byrådet har som led i sit hverv ret til at gennemse sagsmateriale, der i endelig form foreligger i kommunens administration. Ønsket om sagsindsigt skal som udgangspunkt rettes til borgmesteren, der er øverste daglige leder af kommunens administration. Retten til sagsindsigt skal bidrage til kommunalbestyrelsesmedlemmets varetagelse af sit hverv som medansvarlig for alle kommunens dispositioner. Det skal desuden gøre medlemmet i stand til effektivt at føre kontrol med den kommunale administration i det omfang, vedkommende finder det nødvendigt og ønskeligt.

Retten til sagsindsigt skal endvidere understøtte medlemmets muligheder for gennem sit hverv at øve indflydelse på alle kommunens anliggender. Kommunalbestyrelsesmedlemmerne gives derfor adgang til at se alt sagsmateriale, der vedrører kommunens anliggender, herunder f.eks. oplysninger i enkeltsager, generelle sager og kommunens praksis inden for et bestemt administrationsområde. Retten omfatter også dokumenter, der er undtaget fra retten til aktindsigt.